

TIETOSUOJAILMOITUS — KASVAVA MIELI

I. REKISTERINPITÄJÄN IDENTITEETTI JA YHTEYSTIEDOT

Koordinoiva rekisterinpitäjä: Helsingin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Kasvatustieteiden laitos
Edustajan nimi: Kai Hakkarainen (päävastuullinen tutkija)
Puhelinnumero: 0504129572
Sähköposti: kai.hakkarainen@helsinki.fi
Postiosoite: Siltavuorenpenger 5a, PL 9 00014 Helsingin yliopisto

2. REKISTERINPITÄJIEN TIETOSUOJAVASTAAVIEN YHTEYSTIEDOT

Koordinoiva rekisterinpitäjä (Helsingin yliopisto):
Tietosuojavastaava: Veera Löthman
Puhelinnumero: 02941 911 (vaihde)
Sähköpostiosoite: tietosuoja@helsinki.fi
Postiosoite: PL 53 (Fabianinkatu 32) 00014 HELSINGIN YLIOPISTO, Suomi

MUUT REKISTERINPITÄJÄT:

Turun yliopisto

Tietosuojavastaava: Camilla Engman
Puhelinnumero: Vaihde 029 450 5000
Sähköpostiosoite: dpo@utu.fi
Postiosoite: 20014 Turun yliopisto, Suomi

Tampereen yliopisto

Tietosuojavastaava: Jukka Tuomela
Puhelinnumero: Vaihde 03 355 111, GSM 050 437 7074
Sähköpostiosoite: jukka.tuomela@staff.uta.fi
Postiosoite: 33014 Tampereen yliopisto, Suomi

3. KÄSITELTÄVÄT HENKILÖTIEDOT, NIIDEN KÄSITTELY JA KÄSITTELYN TARKOITUKSET

KASVAVA MIELI —TUTKIMUSHANKKEEN TARKOITUS JA SISÄLTÖ

”Kasvava mieli: Kasvatukselliset transformaatiot yksilöllisen, sosiaalisen ja institutionaalisen uudistumisen tukemiseksi digitaalisena aikakautena” hankkeen (2018-2023) tarkoituksena on tukea suomalaisten koulujen ja opettajien uudistumista korkeatasoisen akateemisen tutkimuksen tuella. Nuorten myönteinen kehitys on tulevaisuuden kestävä kasvun tärkein voimavara, jota hanke tukee 6 työpaketin välityksellä, joka liittyvät 1) nuorten kehitykseen ja digitaaliseen osallistumiseen liittyvän pitkäjäsenä keräämiseen ja aivotutkimuksiin, 2) nuorten oppimista voimaannuttaviin interventioihin, 3) oppimista innostavien keksimis- ja peliprojektien toteuttamiseen, 4) uuden sukupolven oppimisanalytiikan kehittämiseen, 5) opettajien osaamisen ja koulun systeemisen kehityksen tukemiseen ja 6) tutkija-opettaja kumppanuuteen perustuvien osallistavien vuorovaikutustapahtumien järjestämiseen.

TUTKIMUKSEEN OSALLISTUVAT TAHOT

Kasvava mieli -tutkimusta rahoittaa Suomen akatemian Strategisen tutkimuksen neuvosto. Tutkimukseen osallistuvat Helsingin, Turun ja Tampereen yliopistot, tutkimuksen kohderyhmänä ollessa Helsingin ja muiden kaupunkien koulut/op-

pilaitokset, niiden rehtorit, opettajat ja vanhemmat. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä eräiden muiden akatemiahankkeiden (Bridging Gaps, Co4-Lab, ENADA, PAART) sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman hankkeen (InnoKomp) kanssa. Tutkimukseen liittyy laaja kansallinen ja kansainvälinen tutkimusverkosto.

KASVAVA MIELI –TUTKIMUSHANKKEESSA KERÄTÄÄN JA KÄSITELLÄÄN SEURAAVIA HENKILÖTIETOJA

Oppilaisiin liittyviä henkilötietoja kertyy oppilaskyselyn (kohorttikysely), verkostokyselyn, yksilöhaastatteluiden, ryhmähaastatteluiden, interventoiden, oppimisanalytiikkajärjestelmän, pelillisten ympäristöjen keräämien lokitietojen, kouluissa käytössä olevien verkko-oppimisympäristöjen, havainnointi- ja haastattelumuistiinpanojen, ongelmanratkaisutehtävien välityksellä. Digitaalisten lomakkeiden lisäksi oppilaisiin liittyviä henkilötietoja kertyy haastatteluja äänittämällä sekä interventioita ja ryhmätoimintaa (keksimisprojektit, pelijamit) videokuvaamalla. Myös oppilaiden tuottamat kirjoitelmat, esitelmät, e-portfoliot, pelit sekä digitaaliset ja materiaaliset artefaktit sisältyvät osaksi tutkittavia aineistoja, jotka saattavat sisältää henkilötietoja. Kyselyjen avulla kerätään seuraavia henkilötietoja: nimi, sukupuoli, äidinkieli, sähköpostiosoite, ikä, koulun ja luokan nimi, arvosanatiedot.

Opetajiin liittyvää henkilötietoja kertyy opettajakyselyn, verkostokyselyn, yksilöhaastatteluiden, fokusryhmähaastatteluiden, tutor- ja asiantuntijaopettajahaastatteluiden, haastattelumuistiinpanojen, interventoiden, pelillisten ympäristöjen keräämien lokitietojen, kouluissa käytössä olevien verkko-oppimisympäristöjen sekä suostumuslomakkeiden välityksellä. Opettajien henkilötietoja kertyy digitaalisesti, äänittämällä ja videokuvaamalla. Rehtoreihin liittyviä henkilötietoja kertyy yksilöhaastatteluiden avulla sekä digitaalisesti että äänittämällä. Kertyviin henkilötietoihin sisältyvät: nimi, sukupuoli, ikä, sähköpostiosoite, ammatillinen kokemus vuosina sekä koulun nimi

MIHIN HENKILÖTIETOJA TARVITAAN

Henkilön tunnistetiedot mahdollistavat eri vuosina hankitun aineiston yhdistämisen niin sanotuksi pitkäaikaisaineistoksi. Aineistot yhdistetään nimen tai annetun ID-tunnuksen perusteella, mutta varsinainen aineistojen jatkokäsittely ja analysointi toteutetaan pseudonymisoidun tai anonymisoidun aineiston varassa ilman nimiä tai muita suoria tunnisteita. Tunnistetiedot mahdollistavat myös eri datalähteiden yhdistämisen. Tulosten raportoinnissa yksittäisten henkilöiden vastaukset eivät ole koskaan tunnistettavissa.

Videoinnilla ja äänityksillä seurataan koulutyön opetustilanteita, ryhmätyöskentelyä ja oppimista. Videoaineistoon ja ääniaineistoon kertyy henkilötietoja. Tutkimusaineiston henkilötiedot psedonymisoidaan tai anonymisoidaan koodausvaiheessa ennen analysointia. Videotallennusta käytetään vain tutkimustarkoitukseen. Analyysien raportoinnissa ja tähän liittyvien suorien aineistokatkelmien lainauskäytännössä varmistetaan, että haastateltavia ei ole mahdollista tunnistaa.

Oppijan ja opettajan tuotokset, oppimisprosesseissa tuotetut tuotokset, kuvat, e-portfoliot sekä muut kirjalliset, digitaaliset ja materiaaliset artefaktit sisältyvät osaksi tutkittavia aineistoja. Oppijan ja opettajat tuotoksiin kertyy henkilötietoja. Tutkimusaineiston henkilötiedot psedonymisoidaan tai anonymisoidaan koodausvaiheessa ennen analysointia. Analyysien raportoinnissa ja tähän liittyvien suorien aineistokatkelmien lainauskäytännössä varmistetaan, että haastateltavia ei ole mahdollista tunnistaa.

Automatisoidun oppimisanalytiikan tavoitteena on hyödyntää opiskelijoista tallennettua tietoa opetuksen ja oppimisen kehittämiseksi. Oppimisanalytiikan avulla voidaan seurata automaattisesti oppijoiden etenemistä sekä tunnistaa mahdollisia väärynymmärryksiä ja oppimisvaikeuksia sekä tukee yksilöllistä oppimisprosessia. Tiedonkeruussa hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä.

MITEN HENKILÖTIETOJA SÄILYTETÄÄN JA SIIRRETÄÄN

Digitaalinen aineiston kerääminen: Edellä kuvatut digitaaliset havainnot, kuten kyselyiden vastaukset (myös erityiset henkilötiedot), pelit, tehtävät ja sekä tekniset lokitiedot säilytetään niiden ohjelmien palvelimilla, joilla vastaukset, havainnot ja mediatiedostot kerätään. Kaikki tutkimushankkeessa käytettävät ohjelmat ovat yhteensopivia yleisen tietosuojasetuksen (GDPR) vaatimusten kanssa. Niihin pääsy on salasanasuojattua ja rajattua, minkä johdosta henkilötietoja keräävillä ohjelmilla on tutkimushankkeen osalta vain ylläpitäjät. Ohjelmiin pääsy on rajattu Helsingin, Tampereen ja Turun yliopistojen Kasvava Mieli -tutkimushankkeen työntekijöihin ja tutkijoihin. Siinä vaiheessa, kun tiedot yhdistetään varsinaiseksi tutkimusaineistoksi, henkilöiden tunnistamiseen liittyvät tiedot pseudonymisoidaan tai anonymisoidaan ja ne tallennetaan Helsingin yliopiston, GDPR-yhteensopivaan ja salasamalla suojattuun digitaaliseen tallennustilaan. Tallennustiloihin pääsy on rajattu samoin periaatteen edellä mainittujen havaintojen keruuhjelmien kanssa.

Aineistojen siirtäminen analysoitavaksi tapahtuu joko salatun sähköpostin tai suojattujen ulkoisten kovalevyjen taikka suojattujen muistitikkujen varassa. Poikkeuksen edellä mainittuun tuottavat sosiaalisten verkostojen aineistot, joiden osalta analyysit tehdään nimitietojen kanssa. Näihin pääsy on rajattua ja analyysit toteutetaan suojatussa ympäristössä. Eri vuosien aineistojen yhdistäminen nk. pitkäaikaisaineistoksi on rajattu Helsingin yliopistoittain ylläpitokäyttäjiiin ja tutkimuksen johtaviin tutkijoihin.

Paperista aineistoa syntyy tutkijoiden muistiinpanojen, tutkittavien kirjoitelmien ja piirrosten muodossa. Eri aineistojen ja aineistotyypin sisältämät henkilötiedot voivat siten vaihdella tutkittavan ja kirjoittajan mukaan. Kaikki paperinen aineisto säilytetään paikkakunnasta riippuen Helsingin yliopistojen lukituissa tiloissa, joihin pääsy on rajattu. Paperisia aineistoja analysoi rajattu joukko tutkimushankkeen työntekijöitä, tutkijoita

Henkilötietojen käsittelijät hankkeen sisällä: Kasvava Mieli –tutkimushankkeeseen osallistuvat työntekijät, tutkijat, tutkimusavustajat ja opiskelijat sitoutuvat käsittelemään henkilötietoja sisältäviä tutkimusmateriaaleja ja –aineistoja luottamuksella ja erityistä varovaisuutta noudattamalla. Ne henkilöt, joilla ei ole työsuhdetta rekisterinpitäjien organisaatioihin, mutta käsittelevät hankkeen henkilötietoja esimerkiksi opinnäytetyön yhteydessä, allekirjoittavat henkilötietojen käsittelyä ja luottamuksellisuutta koskevan kirjallisen sopimuksen. Rekisterinpitäjät laativat selkeän kirjallisen ohjeistuksen eri tavoin hankittujen henkilötietojen hallintaan.

4. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN OIKEUSPERUSTEET

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus Kasvava Mieli -hankkeessa perustuu tutkittavan suostumukseen (GDPR:n 6.1 artiklan a kohta). Lisäksi tutkittava on antanut nimenomaisen suostumuksensa erityisten henkilötietojen käsittelyyn Kasvava Mieli -tutkimuksen toteuttamista varten (GDPR:n 9.2 artiklan a kohta). Koska tutkittavat ovat alaikäisiä, tutkittavien suostumusten lisäksi myös tutkittavien huoltajat ovat vastaavalla tavalla antaneet suostumuksensa huollettaviensa henkilötietojen käsittelyyn.

Suostumuslomakkeiden pohjat ovat julkisesti nähtävillä osoitteessa <https://growingmind.fi/koululle/suostumuslomakkeet>. Tutkittava tai hänen huoltajansa voi koska tahansa peruuttaa annetun suostumuksen jäljempänä esitetyllä tavalla.

5. MUISTA LÄHTEISTÄ KUIN REKISTERÖIDYLTÄ SAADUT HENKILÖTIEDOT

Tutkimuksen kannalta oleellisia tietoja kerätään edellä kohdan 4 mukaisen tutkittavan suostumuksen perusteella Helsingin kaupungin arvosanarekisteristä sekä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisen Ylioppilastutkintolautakunnan rekisteristä. Jälkimmäisestä kerätään kirjoitetut aineet, ylioppilaskokeiden arvosanat sekä ylioppilastutkintojen arvosanat.

6. HENKILÖTIETOJEN SIIRTO TAI LUOVUTTAMINEN HANKKEEN ULKOPUOLELLE

Kasvava Mieli -hankkeen tutkijat tekevät yhteistyötä kansallisen ja kansainvälisen saman alan tutkijaverkoston kanssa, mutta henkilötietoja sisältävä aineiston analysointi tapahtuu aina Kasvava Mieli -hankkeen työntekijän, tutkijan, tutkimusavustajan tai opiskelijan toimesta. Tämän johdosta hankkeen ulkopuolisten verkoston tutkijoiden on mahdollista käsitellä vain anonymisoituja aineistoja.

7. HENKILÖTIETOJEN SIIRTO KOLMANSIIN MAIHIN

Tutkimushankkeessa kerättäviä tunnisteellisia henkilötietoja ei siirretä missään muodossa Euroopan talousalueen ulkopuolelle. Kaikki tutkimushankkeessa käytettävät ohjelmat ovat GDPR-yhteensopivia ja niiden palvelimet sijaitsevat ETA-alueella.

8. HENKILÖTIETOJEN SÄILYTTÄMISAIKA

Henkilötietoja säilytetään Kasvava Mieli -tutkimushankkeen ajan. Hanke jatkuu toistaiseksi, joten tarkkaa säilytysaikaa ei ole mahdollista määrittää. Osallistujien suorat tunnistetiedot tuhoetaan/poistetaan kuuden kuukauden kuluttua hankkeen päättymisestä. Kuuden kuukauden aikaa edellytetään varsinaisten poistotoimenpiteiden suorittamiseksi ja toiseksi sen varmistamiseksi, että henkilötiedot on varmuudella poistettu kaikista teknisistä ympäristöistä, joihin ne on tallennettu. Tämä varmistus vaatii tietoteknisen auditoinnin. Poistamisen jälkeen edellä tarkoitetuista henkilötiedoista säilytetään arkistokopio, jota ei kuitenkaan käytetä muuhun tutkimukseen.

9. REKISTERÖIDYN OIKEUDET

YLEISTÄ REKISTERÖIDYN OIKEUKSISTA

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus

- saada tietoa henkilötietojensa käsittelystä
- saada pääsy tietoihin
- oikaista tietoja
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa tietojen käsittelyä
- siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Mikäli tutkittava on alaikäinen henkilö, joka ei ole kykenevä itse päättämään omasta suostumuksestaan, hänen tässä kohdassa tarkoitettujen oikeuksien käytöstä päättää tutkittavan huoltaja. Tutkittavalla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö hänen henkilötietojaan hankkeessa ja mitä häneen liittyviä henkilötietoja hankkeessa käsitellään. Tutkittava voi myös halutessaan pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoistaan pyytämällä henkilötietoja kirjallisesti kohdassa 1 tarkoitettulta rekisterinpitäjän edustajalta. Tutkittava voi koska tahansa pyytää häntä koskevan suostumuslomakkeen nähtäväksi pyytämällä sen kirjallisesti kohdassa 1 tarkoitettulta rekisterinpitäjän edustajalta.

Tutkittavalla on oikeus saada häntä koskevat virheelliset henkilötiedot oikaistua ilmoittamalla oikaistut henkilötiedot kirjallisesti kohdassa 1 tarkoitettulle rekisterinpitäjän edustajalle. Tutkittavalla on oikeus saada häntä koskevat rekisterinpitäjän henkilötiedot poistettua ilmoittamalla kirjallisesti suostumuksensa peruuttamisesta kohdassa 1 tarkoitettulle rekisterinpitäjän edustajalle. Tutkittavalla on oikeus rajoittaa häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä muuttamalla aiemmin antamaansa suostumustaan. Tutkittavaa pyydetään ottamaan yhteyttä suostumuksen muuttamiseksi kohdassa 1 tarkoitettuun rekisterinpitäjän edustajaan lisätietojen saamiseksi.

Kirjallinen pyyntö tulee toimittaa kohdassa 1 mainitun rekisterinpitäjän postiosoitteeseen allekirjoitettuna.

SUOSTUMUKSEN PERUUTTAMINEN

Tutkittavalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen tai perua suostumus tietojensa käyttöön tutkimuksessa missä tahansa vaiheessa lähettämällä kirjallinen ja allekirjoitettu pyyntö kohdassa 1 tarkoitettulle rekisterinpitäjän edustajalle. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

OIKEUKSISTA POIKKEAMINEN

Edellä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalainsäädännössä annetuilla perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti (GDPR:n 17.3 artiklan d kohta ja 89 artikla). Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

OIKEUS TEHDÄ VALITUS VALVONTAVIRANOMAISELLE

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli hän katsoo, että henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki
Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki
Vaihe: 029 56 66700
Faksi: 029 56 66735
Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi